

הבדלה בין ישראל לעמים (1) – יין נסך וסתם יינם (ויחי תשפ"ג)

א. "וקרא לך ואכלת מזבחיו"

א. שמות לד טו-טז

פן תכרת ברית ליושב הארץ וזנו אחרי אלהיהם וזבחו לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחיו: ולקחת מבנותיו לבנותיך וזנו בנותיו אחרי אלהיהן וזנו את בנותיך אחרי אלהיהן:

ב. ויקרא כ, כה-כו

והבדלתם בין הבהמה הטהרה לטמאה ובין העוף הטמא לטהור ולא תשקצו את נפשתיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמש האדמה אשר הבדלתי לכם לטמא: והייתם לי קדשים כי קדוש אני ה' ואבדל אתכם מן העמים להיות לי:

ג. בבלי עבודה זרה ח ע"א

תניא, רבי ישמעאל אומר: ישראל שבחוצה לארץ עובדי עבודת כוכבים בטהרה הן, כיצד? עובד כוכבים שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו, אף על פי שאוכלין משלהן ושותין משלהן ושמש שלהן עומד לפניו, מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחי מתים, שנאמר: וקרא לך ואכלת מזבחיו. ואימא: עד דאכיל! אמר רבא: אם כן, נימא קרא ואכלת מזבחיו, מאי וקרא לך? משעת קריאה.

ד. תלמוד בבלי עבודה זרה לו ע"ב-לח ע"א

והשלקות. מנהני מילי? א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, אמר קרא: אוכל בכסף תשבירני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי, כמים - מה מים שלא נשתנו, אף אוכל שלא נשתנה... אלא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא.

ה. רש"י עבודה זרה שם

מנהני מילי - דבישולי עובדי כוכבים אסירי... מדרבנן - שלא יהא ישראל רגיל אצלו במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא.

ו. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף לו עמוד ב

גניבא משמיה דרב אמר: כולן משום עבודת כוכבים גזרו בהן, דכי אתא רב אחא בר אדא א"ר יצחק: גזרו על פיתן משום שמנן; מאי אולמיה דשמנן מפת? אלא, על פיתן ושמנן משום יינן, ועל יינן משום בנותיהן, ועל בנותיהן משום דבר אחר, ועל דבר אחר משום ד"א.

ב. יין נסך וסתם יינם

ז. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ל עמוד ב

א"ר אסי א"ר יוחנן משום ר' יהודה בן בתירא, שלשה יינות הן: יין נסך - אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה בכזית, סתם יינם - אסור בהנאה ומטמא טומאת משקין ברביעית, המפקיד יינו אצל עובד כוכבים - אסור בשתייה ומותר בהנאה.

ח. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יא הלכה א - ה

- (א) יין שנתנסך לעכו"ם אסור בהנייה והשותה ממנו כל שהוא לוקה מן התורה, וכן האוכל כל שהוא מתקרובת עכו"ם מבשר או מפירות אפילו מים ומלח האוכל מהן כל שהוא לוקה שנאמר אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם יקומו וגו'.
- (ב) יין שנתנסך לה כזבח שקרב לה וכיון שאיסור זה משום עכו"ם הוא אין לו שיעור שנאמר בעבודת כו"ם ולא ידבק בידך מאומה מן החרס.
- (ג) יין העכו"ם שאין אנו יודעין אם נתנסך או לא נתנסך והוא הנקרא סתם יינם אסור בהנאה כמו יין שנתנסך, ודבר זה מגזירות סופרים הוא, והשותה מסתם יינם רביעית מכין אותו מכת מרדות.
- (ד) וכל יין שיגע בו העכו"ם הרי זה אסור שמא נסך אותו שמחשבת העכו"ם לעבודת כוכבים הא למדת שיין ישראל שנגע בו העכו"ם דינו כסתם יינם שהוא אסור בהנייה.
- (ה) עכו"ם שנגע ביין שלא בכוונה וכן תינוק עכו"ם שנגע ביין אסור בשתייה ומותר בהנייה

ט. תוספות יבמות פא ע"ב, ד"ה רבי יוחנן

ואמר רבינו יצחק דאיצטריך לאשמועינן דמחמירין ביין נסך ואף על גב דלא כתיב איסוריה בדאורייתא אלא מדברי קבלה.

י. דניאל פרק א פסוק ח

וַיֵּשְׁם דָּנִיֵּאל עַל לְבֹו אֲשֶׁר לֹא יִתְגַּאל בְּפִתְּבַג הַמֶּלֶךְ וַיִּגְיֵן מִשְׁתֵּיו וַיִּבְקֶשׁ מִשַּׁר הַסָּרִיסִים אֲשֶׁר לֹא יִתְגַּאל:

יא. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף לו עמוד א

שמן - ר' יהודה ובית דינו נמנו עליו והתירוהו, קסבר: נותן טעם לפגם מותר; אלא לדידך דאמרת דניאל גזר עליו, דניאל גזר ואתא רבי יהודה הנשיא ומבטל ליה? והתנן: אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו - אלא א"כ גדול הימנו בחכמה ובמנין! א"ל: שמלאי לודאה קא אמרת? שאני לודאי דמזלזלו. א"ל: אשלח ליה, איכסיף. אמר רב: אם הם לא דרשו, אנן לא דרשינן? והכתיב: וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וביין משתיו, בשתי משתאות הכתוב מדבר, אחד משתה יין ואחד משתה שמן, רב סבר: על לבו שם ולכל ישראל הורה, ושמואל סבר: על לבו שם ולכל ישראל לא הורה. ושמן דניאל גזר? והאמר באלי אבימי נותאה משמיה דרב: פיתן ושמן, יין ובנותיהן, כולן משמנה עשר דבר הן! וכי תימא: אתא דניאל גזר ולא קיבל, ואתו תלמידי דהלל ושמיאי וגזור וקיבל, א"כ מאי אסחדותיה דרב? אלא, דניאל גזר עליו בעיר, ואתו אינהו וגזור אפילו בשדה. ור' יהודה הנשיא היכי מצי למישרא תקנתא דתלמידי שמאי והלל? והתנן: אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו - אלא אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין! ועוד, הא אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן: בכל יכול לבטל בית דין דברי בית דין חבירו, חוץ משמונה עשר דבר, שאפילו יבא אליהו ובית דינו אין שומעין לו! אמר רב מרשיא: מה טעם? הואיל ופשט איסורו ברוב ישראל, שמן לא פשט איסורו ברוב ישראל

יב. שולחן ערוך יורה דעה קכג, א

סתם יינם של עובדי כוכבים אסור בהנאה. וה"ה למגעם, ביין שלנו. הגה: משום גזירת יין שנתנסך לאלילים. ובזמן הזה, שאינו שכיח שהאומות מנסכים לעבודת כוכבים, י"א דמגע עובדי כוכבים ביין שלנו אינו אוסר בהנאה, רק בשתייה; וכן סתם יין שלהם, אינו אסור ליהנות ממנו. ולכן מותר לגבות בחובו מן העובדי כוכבים סתם יינם, מפני דהוי כמציל מידם (טור בשם רשב"ם והרא"ש ומרדכי). וה"ה בשאר הפסד, כגון אם עבר וקנה או מכר, אבל לכתחלה אסור לקנותו ולמכרו כדי להשתכר בו (הגהות מיימוני פ"ח דמאכלות אסורות והגהות אשיר"י ומהר"ם פדואה סי' מ"ו /ע"ו). ויש מקילין גם בזה, וטוב להחמיר. וע"ל סימן קל"ב (שם בשם סמ"ג ואגור בשם הגאונים).

יג. שולחן ערוך יורה דעה קכד, א

תינוק עובד כוכבים שאינו מזכיר עבודת כוכבים ומשמשיה, אינו אוסר יין במגעו אלא בשתייה.

יד. פניני הלכה, כשרות (ב) כט, ג

מוסלמי, אף שהוא כופר בתורה, כיוון שהוא מאמין בה' אחד בלא שיתוף אלילי אינו נחשב כעובד עבודה זרה, ולכן היין שהכין או היין שנגע בו - אסור בשתייה ומותר בהנאה (כמבואר בהערה 2). וכן דין גוי חילוני, וכן דין בני הדת הדרוזית. לגבי הנוצרים נחלקו הפוסקים. לדעת המחמירים, הואיל והם מאמינים שגם 'אותו האיש' הוא אלוהים, הרי שהם משתפים באמונתם עבודה זרה, ולכן יין שנגע בו נאסר בהנאה (רמב"ם מאכ"א יא, ז). ויש מקילים וסוברים שהואיל ובפועל הם אינם רגילים לנסך יין לעבודה זרה, היין שהם נוגעים בו אסור בשתייה בלבד ולא בהנאה (רשב"ם, רשב"י, רשב"ם). ויש מהראשונים שמקילים בזה מפני שלדעתם, הנוצרים שבזמנם כבר לא נחשבו עובדי עבודה זרה גמורים, הואיל ודתם מופשטת יותר מעובדי עבודה זרה רגילים (מאירי). למעשה, לכתחילה נוהגים כמחמירים, ובשעת הדחק, סומכים על המקילים. ונראה שגם לדעת המחמירים, הנוצרים שמאמינים ש'אותו האיש' היה שליח ולא אלוהים, אינם נחשבים כעובדי עבודה זרה, ולכל הדעות היין שנוגעים בו מותר בהנאה. הינדואיסטים ובני דתות נוספות שעובדיהם משתחוים לפסלים ומקריבים להם תקרובות - נחשבים כעובדי עבודה זרה. אמנם לשיטת המקילים, כיוון שאינם רגילים לנסך יין לאליליהם, מגעם ביין אוסרו בשתייה ולא בהנאה. ובשעת הדחק, אפשר לסמוך על דעתם. [3]

ג. מה נכלל ביין

טו. שולחן ערוך יורה דעה קכג יז-יח

יז) מאימתי נקרא יין ליאסר במגע עובדי כוכבים, משהתחיל לימשך דהיינו משנמשך על הגת בעצמו, כי הגת הוא מדרון. ואם פינה החרצנים והיין לבדו נמשך מצד העליון לצד התחתון, ונשאר היין לבדו עומד, נקרא המשכה ונאסר כל מה שבגת, אפילו לא נגע אלא בחרצנים ובזגים, אם יש בהם טופח על מנת להטפח. אבל כל זמן שלא הבדיל היין (עד שולי הגת) (ב"י בשם תוספות והרא"ש ומרדכי) מן החרצנים והזגים, לא הוי המשכה. יח) אם מילא מהגת כוס יין וכיון לשלותו (פ"י להסירו מענין של נעלך) (יהושע ה, ט"ו) מהחרצנים והזגים, הוי המשכה. וכן אם נתן סל לתוך הגת או גיגית דרוכה, נקרא המשכה (סה"ת וסמ"ג), כיון שהיין צלול נכנס לתוך הסל ונבדל מהחרצנים והזגים. אבל אם לקח החרצנים עם היין, לא הוי המשכה. ואפילו אם לקחן עובד כוכבים ביחד, מותר להחזיר המותר.

טז. שולחן ערוך יורה דעה ג

יין מבושל שלנו שנגע בו העובד כוכבים, מותר. ומאימתי נקרא מבושל, משהרתיח על גבי האש.

יז. בבלי, עבודה זרה ל ע"א

אמר רבא, הלכתא: יין מזוג - יש בו משום גילוי ויש בו משום יין נסך, יין מבושל - אין בו משום גילוי ואין בו משום יין נסך.

יח. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יא הלכה ט

אין מתנסך לעכו"ם אלא יין שראוי להקריב על גבי המזבח ומפני זה כשגזרו על סתם יינם וגזרו על כל יין שיגע בו שיהיה אסור בהנייה לא גזרו אלא על היין הראוי להתנסך, לפיכך יין מבושל של ישראל שנגע בו העכו"ם אינו אסור ומותר לשתות עם העכו"ם בכוס אחד, אבל יין מזוג ויין שהתחיל להחמיץ ואפשר שישתה אם נגע בו נאסר.

יט. בבלי עבודה זרה כט ע"ב

אמר רבי אילעא, שנינו: יין מבושל של עובדי כוכבים שהיה מתחלתו יין - אסור. פשיטא, משום דאיבשיל פקע ליה איסורא?

כ. שולחן ערוך יורה דעה קכג, ד

יין שמערבין בו דבש ופלפלין, אם נשתנה טעמו מחמתם אינו נאסר במגע עובדי כוכבים. (והוא הדין בדבש לחוד או פלפלין לחוד) (ב"י בשם תשובת רשב"א).

ד. מגע

כא. רמב"ם, מאכלות אסורות יב, א-ב

(א) כיצד היא הנגיעה שאוסר בה הגוי היין?, הוא שיגע ביין עצמו בין בידו בין בשאר איבריו שדרך לנסך בהן, וישכשך. אבל אם פשט ידו לחבית, ותפסו את ידו קודם שיוציאה ולא ינידה, ופתחו החבית מלמטה עד שיצא היין וירד למטה מידו - לא נאסר היין. וכן אם אחז כלי פתוח של יין ושכשכו אע"פ שלא הגביה הכלי ולא נגע ביין נאסר היין. (ב) נטל כלי של יין והגביהו ויצק היין אע"פ שלא שיכשך נאסר שהרי בא היין מכחו, הגביה ולא שיכשך ולא נגע מותר.

כב. בית יוסף, יורה דעה קכד, יז

והרשב"א בתורת הבית (הארוך ב"ה ש"ב מז ע"ד) כתב שאין פירוש הרמב"ם מחוור בעיניו, שאין דרך ניסוך בכך לנסך בקרקוש כלי, בין פתוח בין סתום אלא אם כן מכניס ידו ומשכשך בתוך גופו של יין באחד מאיבריו או על ידי דבר אחר. אבל [במגביה] כלי או מוליכו או מקרקשו לא, שאין כך דרך המנסכים כלל. וכן כתב הראב"ד ז"ל ... אלמא שכשך בלא שפיכה אין עושה יין נסך כלל עכ"ל.

כג. שולחן ערוך שולחן ערוך, יורה דעה קכד, יז

יש מי שאומר שאם אחז עובד כוכבים בכלי פתוח של יין ושכשכו, אע"פ שלא הגביהו ולא נגע ביין, נאסר.

הגה: ורבים חולקים לומר דאם שכשך בגופו של הכלי בלא הגביה לא מקרי שכשך (רשב"א וראב"ד והרא"ש ור' ירוחם בשם רוב הפוסקים), ולכן אין להחמיר במקום פסידא.

כד. שולחן ערוך, יורה דעה קכה, א

נטל עובד כוכבים כלי של יין והגביהו ויצא היין, אף על פי שלא שכשך, נאסר בשתייה, שהרי היין בא מכחו; ומה שנשאר בכלי אסור גם כן, משום נצוק...

כה. רמב"ם, מאכלות אסורות יג, יא

יראה לי שכל מקום שאמרנו בענין זה יין שלנו שהוא אסור בשתייה ומותר בהנייה מפני צד נגיעה שנגע בו הגוי, כשהיה הגוי עובד עבודה זרה. אבל אם היה איסורו בגלל גוי שאינו עובד עבודה זרה, כגון ישמעאלי שנגע ביין שלנו שלא בכוונה או שטפח על פי החבית הרי זה מותר בשתייה וכן כל כיוצא בזה.

ה. חילוני

כו. שו"ת הרשב"א חלק ז סימן קעט

עוד מפי הר' יונה ז"ל, פסק בענין יין נסך, ששמע לפסוק לחכמי צרפת, כי משומד לע"ז והוא הולך ממקום למקום, ובעיר אחת הוא מאמין בע"ז בפני גוים, ובעיר אחרת נכנס בבית ישראל ואומר שהוא יהודי, ואין אנו יודעים אם הוא יהודי אם לאו. אם נכנס בתורת יהודי מסתם, הפסק כן הוא: יען שהוא אומר לנו שהוא יהודי אינו עושה יין נסך... ומילתא דמסתבר היא. אבל משומד לחלל שבתות בפרהסיא או שאינו מאמין בדברי רבותינו הוא מין ויינו יין נסך וספריו ספרי

אלעזר גולדשטיין

קוסמין ויש אומרים אף בניו ממזרים. וענין חלול שבתות או מי שעבר על דברי רבותינו לדעתו או שהוא עובד ע"ז שהוא מוחזק בו שלשה פעמים. אבל בפעם א' או שתיים אינו עושה יין נסך, ובפני עשרה צריך שיחלל.:

כז. שולחן ערוך יורה דעה קכד ח-ט

(ח) משוך בערלתו אינו עושה יין נסך. ומומר, אף על פי שהוא מהול, עושה יין נסך במגעו; ונאמן לומר ששב בתשובה.

(ט) האנוסים, אפילו הטובים שבהם אינם יכולים לזוהר ממגע עובד כוכבים, וכיון שהם חשודים עליו אינן נאמנים על שלהם, אפילו בשבועה, אבל נאמנים על של אחרים. הגה: ואין אוסרין יין במגעו. ודוקא אותם שדרים עדיין בין העובדי כוכבים ועושין עבירות בפרהסיא מפני אונס, רק בצנעא נזהרים, ואפשר להם לברוח על נפשם, רק שממתינים משום ממון או כיצא בו, אבל אם עוברין גם בצנעא על עבירות, אף על פי שעשו מתחלה באונס, הרי הם כעובדי כוכבים. (ריב"ש סי' ד').

כח. בבלי חולין ה"א

מכאן אמרו: מקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בהן בתשובה, חוץ מן המומר ומנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא.

כט. רש"י, חולין ה"א

האי תנא חמירא ליה שבת כעבודה זרה, ת כוכבים דהעובד עבודה זרה ת כוכבים כופר בהקב"ה, והמחלל שבת כופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית.

ל. מהר"י אשכנזי, יורה דעה, טז

ועל דבר שאלתו השני' שישראל המחלל שבתות בפרהסיא אם עושה יי"נ במגעו ג"כ יפה הורה. דהואיל דהניסוך לא תליא בהא דהוי מומר לכל התורה, דאינו נאמן לכל דבר אבל לא לנסך במגעו, כמבואר בסי' קכ"ד סעי' ז' וסעי' ט' ובש"ך שם ובשו"ת שהביא הב"י בקי"ד ובקכ"ד. מן הכל נשמע דאין איסור במגעו בינו של ישראל ובפרט דעיקר איסור יינם משום בנותיהם, כמבואר פ' א"מ ועיי' בב"י סי' קי"ג בשם כל הפוסקים, דאיסור שתי' מעיקרא משום בנותיהם שלא יביא להתחתן בהם, ול"ש זה בישראל המחלל שבתות. והלום ראיתי בהגהות יד אפרים שנספח להש"ע ביו"ד החדשות, שהביא בשם תשב"ץ (ואין התשב"ץ תחת ידי כעת) שנסתבך בזה ומסיים שאין נאמן עליו על שלא הקפיד במגע נכרי, אבל לא החליט לאסור מגעו. ולדעתי אין הדבר מקבל ארוך כי אין בזה חשש ניסוך ע"כ אין לבוא בעט סופר מאריך, ועל הוראתו בזה להיתר ראוי לסמוך.:

לא. שו"ת בדי הארון, יורה דעה, חלק ב (טרם פורסם)

מחד קשה לדחות את ההלכה שנפסקה בשולחן ערוך. אולם מאידך במקרה זה, כשגם ביחס לגוי שאינו עובד עבודה זרה מדובר לכל היותר במנהג (כלשון רש"י ביחס למגע) בדין דרבנן. ממילא קשה לקבל התנהגות סותרת שמחד מצדדת בקירבתם של החילוניים (וודאי לא תופסת את בניהם כממזרים) ומאידך מרחיקה אותם כקנס, ועל כן יש מקום רב לבחון האם הקנס קיים גם על מחללי שבת בזמנינו.

האחרונים העלו צדדים שונים לקולא, שכולם נשענים על ההבנה שאין כאן גדר הנובע ממי שעבר על איסור, שהרי כל איסור אחר אינו גורר אחריו קנס זה, ואפילו מי שעובד עבודה זרה בזמן שהותו עם גויים לא אוסר יינו אם כופר בה כשהוא ליד ישראל וכן אוכל מאכלות אסורים וכד'. שני הצדדים המרכזיים לקולא הם הגדרת "הכפירה" והגדרת "הפרהסיא". לצד שני דינים אלו יש להתייחס ליסודות הדין כפי שראינו וההבנה שאין מדובר על דין המבוסס על חז"ל אלא על קנס שנקבע בימי הראשונים הנובע ממגמה עקרונית להרחיקו מכלל ישראל.

הצד הראשון הוא הגדרת הכפירה. כפי שהוזכר לעיל, לפי הבנת רש"י הדמיון בין עובד עבודה זרה למחלל שבת הוא הכפירה במעשה בראשית. לאור זאת יש שהיקלו שמי שעושה קידוש ושומר חלקית על השבת אין נכון להכלילו בגדר זה כיוון שאינו כופר לגמרי. וכך האריך וצידד הגר"ע יוסף זצ"ל, בדבריו הנ"ל. הסתייגות זו נוגעת לאדם ה"מסורתי" שעושה קידוש ושומר על חלק מהמצוות. במקרה זה קל לקבל את החילוק בין המומר לחלל שבת לבין שאר העבירות, ולהסביר שמי שאינו נבדל לגמרי מהשבת אינו שונה מאותו אחד שעובד עבודה זרה לפעמים שהוזכר ברשב"א ובשולחן ערוך.

אכן, אפשרות זאת רלוונטית במדויק רק ביחס חלק מהחילוניים, אך היא גם סברא חזקה לקולא כאשר מדובר על בן משפחה שמכבד את הדת ואין מקום לקנוס עליו ולהוציא אותו מכלל ישראל כשהוא עוד שומר על זיקה לדת.

בהקשר זה יש להזכיר גם את התפיסה שמתייחסת לחילונים כ"תינוק שנשבה", קשה לקבל עמדה שכל החילונים אינם בני דעת והכל נעשה מכח הרגל. וודאי שהדבר קשה בהתייחסות לדתלשי"ם.

אלעזר גולדשטיין

הצד השני לקולא הוא הגדרת ה"פרהסיה", כפי שכבר הובא גם הרשב"א קבע שצריך להיות בפני עשרה ושלוש פעמים. וכך גם כתב למעשה ר' עקיבא איגר שרק מי שמעידים עליו עדים כשרים בפני בית דין נחשב למי שמומר לחלל שבת בפרהסיה.

אולם הגדרה זאת קשה שהרי אדם שבאופן מוצהר מוגדר כחילוני קשה לתלות לקולא שאינו מומר לחלל שבת רק מכח זה שלא העידו כנגדו בפני בית דין. עם זאת יתכן והגדרה זאת מלמדת גם על ההבדל שבין מומר לחלל שבת בזמן הרשב"א והשלחן ערוך לבין מעמדו של חילוני בימינו. בזמנם מעמד הפרהסיה בישראל היה של שומרי שבת ממילא המומר לחלל שבת זהה למי שהמיר את דתו ומרד בקהל ישראל. לעומת זאת חילוני בימינו לא מורד בעם ישראל ולכן אין כלל פרהסיה של שבת בה הוא מורד וממילא מדובר על דין שונה. על כן יש מקום לצדד שמומר לחלל שבת בפרהסיה מתקיים רק בחברה שיכולה להתרות בו.

חשוב למחות על המציאות הקשה הזאת שבה השבת נרמסה והפרהסיה בעם ישראל נפגמה. אך כשבאים לעסוק למעשה בשאלת מעמדו של החילוני הפרטי, האם הוא כמי שיצא מכלל ישראל, המבט צריך להיות שונה, והוא תלוי בשאלה העקרונית: האם אנו מנסים לקרב את החילוני ליהדות תוך המנעות מדחייתו מכלל ישראל, או שהפגיעה בשבת צריכה להוביל להוציאו מכלל ישראל כפי שנקט הרשב"א.

מצד אחד אף אחת מההגדרות הללו איננה מובהקת מספיק, ובנוסף אי אפשר להתעלם מהפגיעה בכבודה של השבת. כשלמעשה דווקא ההמיניות יכולה לשמור המחאה השקטה. עם זאת קשה לראות ביחס הזה רק מחאה אלא מדובר על דחייה בשתי ידיים בדין שאין לה בסיס איתן בחז"ל וממילא יש מקום רב לשיקול דעת.

לאור זאת נראה שיש מקום לחלק בין הנהגה הציבורית, כפי שהנהיגה הרבנות בנוגע למתן הכשרות ליקבים שאינה מאפשרת למחלל שבת לגעת ביין, שהיא הנהגה כללית המשמרת את המחאה העקרונית, המבוססת על הפסיקה הפשוטה בשלחן ערוך שאוסרת יין חילוני (תוך זהירות שלא תפגע באופן פרטי באדם) לבין היתר יין שמזג חילוני פרטי, שם איסור היין הוא הרחקה שלו שאיננה תואמת את הפסיקה בשאר התחומים.

בימנו הגישה המרכזית של פוסקי ההלכה היא לקרב את עם ישראל. לגישה זאת יש צדדים רבים בהנהגת עם ישראל. אליבא דאמת אין מדובר כאן כלל בשאלה איסורית, אלא שאלה של הנהגה האם יש לדחות את מחללי השבת בפרהסיה בשתי ידיים ולקנוס אותם, או לקרנם.

הלכה למעשה

פתיחת בקבוק בלבד מותרת גם עם גוי עשה את זה בפרט גוי שאינו עובד עבודה זרה. ביחס לבקבוק שמזוג ממנו כיוון שכל הדיון הוא בדין חומרה וספק דרבנן אין מקום להחמיר, והדיון היחיד למעשה הוא ביחס ליין שבכוס שמזג אותו מחלל שבת. למעשה נראה שאין מקום להחמיר לאסור יין שנגע בו חילוני (כאשר גם ביחס לגוי שאינו עובד עבודה זרה מדובר על מנהג מאוחר בדין דרבנן) בפרט שהחלתו על חילוני לא אפשרית אלא אם נקבל שיש כאן "קנס" הנובע מעמדה עקרונית שבאה להפריד את הקהילה מהמשומדים שהמיר את דתם.

לכן למעשה כיוון שיש חשש אמיתי של הלבנת פנים ברבים שהינה איסור דאורייתא, וריחוק יהודים יש לקבל את החלוקה בין חילוני בימינו והמומר לחלל שבת בימי הרשב"א בפרט בדין זה שאין לו יסודות ברורים בחז"ל.

לב. צילום כ"ק של הרב רבינוביץ זצ"ל (נמסר לי על ידי ר' יוסי בך)

שאלה: לרב שלום:

שאלתי היא: למ"ד שהחילונים של ימינו יש להם דין סתם יינם, מדוע אין איסור על שתיית יין באולומות וכיו"ב באם בעל האולם הוא חילוני שהרי זהו יינו (אפילו אם המלצר דתי)

2. הרמבם כותב שאסור לשתות אפילו יין מבושל באם רוב המסובים במסיבה הינם גויים, וחזרת השאלה האם מותר לשתות יין (מבושל) במסיבת קוקטייל בעבודה או בחתונה בה רוב האורחים הינם חילונים (למ"ד שחילונים נחשבים כגויים)

3. מה דעת הרב בעניין קפה שהכין גוי?

תודה רבה, בריאות וגמר חתימה טובה לרב ולאשתו ולכל בית ישראל

א"י צמח ש"ס הימלונש ו' ימאל' יעלעק צין גלייט כ"ט במסעבן ה' (לול' ואל' ר' יעלעקס)
זולף ואלף בלילה אונ' ציור חנה.

אלעזר גולדשטיין

תשובה :

"מאן דאמר שכל החילונים של ימינו יש להם דין גויים כופר ב*** שבין ה' לעמו ואין להתייחס לו כלל ודעתו בהלכה אינה דעת תורה."